

VOLBY DO AUTONOMNÍHO SNĚMU SLOVENSKÉ KRAJINY¹

JAN RYCHLÍK

Volbám do slovenského sněmu na podzim 1938 nebyla zatím věnována dostatečná pozornost. Autoři doposud tyto volby většinou pouze registrovali, přičemž hodnocení záviselo od jejich politické orientace. Autoři demokratické i komunistické orientace je charakterizovali jako nedemokratické,² zatímco neoludáčtí autoři z řad poválečné slovenské orientace je zpravidla označovali za plebiscit o novém směřování Slovenska, čímž vlastně navazovali na dobovou publicistiku z podzimu 1938. Nedemokratický charakter zastírali či přecházeli mlčením.³ Vlastní průběh voleb ale zůstával mimo zájem autorů.

Volby do autonomního Sněmu Slovenské krajiny, které se uskutečnily 18. prosince 1938, mohou sloužit jako dobrá ukázka státem posvěceného volebního podvodu. Voličům byla předložena jen jediná kandidátka Hlinkovy slovenské strany ľudové (HSELS). Na tom by nebylo ještě nic zvláštního: pořádání „voleb“ podobným způsobem bylo pro totalitní a autoritativní režimy charakteristické už dávno před tím. Stačí připomenout volby do říšského sněmu v nacionálně-socialistickém Německu na podzim 1933 či v roce 1936, anebo volby do sovětů v SSSR (především volby do Nejvyššího sovětu SSSR 12. prosince 1937, provedené podle nové stalinové ústavy z roku 1936).⁴ Novým prvkem však bylo to, že po formální stránce proběhly volby zcela regulérně v souladu s předpisy volebního zákona platného v době první republiky, tedy v demokratických podmínkách; přesto bylo reálně voličům zcela znemožněno vyjádřit svou politickou vůli.

1 Tato studie vznikla v rámci grantového projektu GA ČR, reg. č. 18-02843S: Nejisté mandáty. Volby a jejich legitimize v českých zemích a Československu 1848–1939.

2 Lipscher, Ladislav: *Ludácká autonómia – ilúzie a skutočnosť*. Bratislava 1958, s. 250–252; Dérer, Ivan: *Slovenský vývoj a ľudácká zrada*. Praha 1946, s. 315–316; Marsina, Richard – Čičaj, Viliam – Kováč, Dušan – Lipták, Lubomír: *Slovenské dejiny*. Martin 1992, s. 241.

3 Ďurica, Milan Stanislav: *Dr. Jozef Tiso – slovenský kňaz a štátnik 1*. Martin 1992, s. 216–218; týž: *Dejiny Slovenska a Slovákov*, 2. vyd. Bratislava 1995, s. 141; Vnuk, František: *Stopäťdesiat rokov v živote národa*. Bratislava 2004, s. 189.

4 *Ottův slovník naučný nové doby*, VI/1. Praha 1939, s. 543.

Požadavek vlastního zemského (slovensky: krajinského⁵) sněmu, který by byl legislativním orgánem pro Slovensko ve všech otázkách, pokud nejsou výslovně svěřeny do kompetence celostátního Národního shromáždění, prosazovali slovenští autonomisté už od počátku existence Československé republiky. Odvolávali se přitom na text dohody uzavřené v Pittsburghu v Pensylvánii 30. května 1918 mezi Českým národním sdružením, Svazem českých katolíků a Slovenskou ligou v Americe za přítomnosti T. G. Masaryka. Článek 2 této dohody stanovoval, že Slovensko bude mít vlastní administrativu, svůj sněm a svoje soudy.⁶ Poslanci Slovenské ľudové strany (od roku 1925 Hlinkovy slovenské ľudové strany) opakovaně podávali v Národním shromáždění návrhy na změnu ústavy, uzákonění autonomie Slovenska a zřízení slovenského sněmu. První takový návrh byl podán 25. ledna 1922 (tisk 3403). Sněm měl být volen podle volebního řádu pro Národní shromáždění (§ 12), měl být jednokomorový a měl mít vždy tolik poslanců, kolik bude ve slovenských volebních krajích voleno poslanců a senátorů (§ 14).⁷ Druhý návrh podali ľudáčtí poslanci 8. května 1930. Návrh předpokládal rozšíření autonomie Podkarpatské Rusi, uzákoněné (avšak nerealizované) v článku 3 ústavy z 29. února 1920, také na Slovensko.⁸ Tím by Slovensko získalo sněm mající kompetence v záležitostech jazykových, kulturních, školských a náboženských. Ani jeden z uvedených návrhů se do pléna sněmovny nedostal, protože vládní koalice je nechala „zamrznout“ ve výběrech. S ohledem na to, že ve slovenských volebních krajích se volilo jen 63 poslanců a 31 senátorů, byly ostatně návrhy bez souhlasu českých poslanců politicky neprůchodné.

V roce 1938 vypracovala HSLS třetí návrh; ten byl nejprve 5. června 1938 publikován v ústředním deníku HSLS Slovák⁹ a pak podán jako iniciativní návrh v poslanecké sněmovně. Slovenská národná strana (SNS), sdružující především autonomisticky smýšlející evangelíky, vypracovala 14. srpna 1938 vlastní návrh,¹⁰ avšak s ohledem na to, že strana tvořila s HSLS od voleb v roce 1935 autonomistický blok a měla jen jednoho poslance, tento návrh v poslanecké sněmovně nepodala.

Od voleb roku 1935 až do mnichovské katastrofy v září 1938 vedl místopředseda HSLS Jozef Tiso o autonomii jednání s předsedou vlády Milanem Hodžou

5 Slovenský pojem „krajinský“ používáme v oficiálních názvech dobových institucí v celém textu (např. krajinský úřad místo českého pojmu zemský úřad apod.)

6 Barnovský, Michal et al. (edd.): Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti (dále jen: DSNIŠ). I. Bratislava 1998, dok. 152, s. 485.

7 DSNIŠ, II., dok. 198, s. 133–134.

8 DSNIŠ, II., dok. 201, s. 148–149.

9 Slovák, 5. 6. 1938, s. 1.

10 DSNIŠ, II., dok. 207, s. 166–168.

a pak i prezidentem republiky Edvardem Benešem. Ten nakonec krátce před Mnichovem souhlasil s provedením autonomie cestou rozšíření pravomoci zemských zastupitelstev, která měla získat legislativní pravomoci. Podobné řešení mělo výhodu v tom, že bylo proveditelné obyčejným zákonem, aniž bylo třeba měnit ústavu.¹¹ Beneš nicméně žádal, aby Tiso nejprve prokázal, že požadavek autonomie je požadavkem většiny slovenských voličů, tedy nejen požadavkem HSLS, ale i ostatních politických stran působících na Slovensku, které s ohledem na výsledek posledních voleb tuto většinu reprezentují. Za tím účelem se Tiso rozhodl svolat poradu vedení hlavních slovenských politických stran na 5. října do Žiliny. Mezitím došlo k mnichovskému diktátu a zásadnímu oslabení pozice pražské ústřední vlády. Vedení HSLS vědělo, že vláda Jana Syrového je připravena požadavek autonomie tentokrát akceptovat. Dokonce i Edvard Beneš bezprostředně před svou abdikací vyzval Syrového, aby se „se Slováky dohodl za každou cenu“. Za této nové situace se vedení HSLS rozhodlo prosadit své představy autonomie mocenským tlakem na ostatní politické strany. Levicové strany – komunisté a sociální demokraté – byly z jednání vůbec vyloučeny, dosavadnímu hlavnímu rivalovi – slovenské větvi agrární strany – byla 5. října v Žilině předložena alternativa buď přijmout ľudácké požadavky, anebo být vůbec smeten z politické scény. Následující den – 6. října – bylo mezi HSLS a slovenskými agrárníky dosaženo dohody, k níž se potom připojily i další středové a pravicové strany – SNS, národní socialisté, živnostníci a Národní obec fašistická; tyto strany ovšem byly na Slovensku svým významem marginální. Podle této dohody si zástupci podepsaných stran osvojovali ľudácký návrh autonomie a zavazovali se jej prosadit v parlamentu. Současně požadovali, aby výkonná moc byla okamžitě odevzdána do rukou slovenské vlády.¹² K tomu došlo ještě týž den, když premiér Jan Syrový jako osoba zastupující prezidenta jmenoval Jozefa Tisa ministrem s plnou mocí pro správu Slovenska. Následující den jej pak jmenoval předsedou první slovenské autonomní vlády a spolu s ním byli jmenováni i čtyři další ministři, z nichž dva zastupovali HSLS a dva agrární stranu.

V době podávání návrhu ústavního zákona se samozřejmě počítalo s tím, že volby do slovenského sněmu se uskuteční za účasti více politických stran. HSLS, která byla od voleb v roce 1925 nejsilnější slovenskou politickou stranou, sice mohla oprávněně předpokládat, že volby do autonomního sněmu vyhraje, nicméně-

11 Obdobné řešení navrhoval už dříve Milan Hodža. Problém uzákonění autonomie totiž spočíval po volbách v roce 1935 právě v tom, že vládní koalice nedisponovala v Národním shromáždění ústavní většinou a změna ústavy vyžadovala souhlas poslanců Sudetoněmecké strany. Bylo přitom jasné, že SdP bude za svou podporu pro ústavní zákon o autonomii Slovenska požadovat obdobný zákon i pro autonomii německého pohraničí.

12 DSNIŠ, II., dok. 212, s. 181.

ně musela zároveň počítat s tím, že se bude muset dělit o moc s dalšími politickými subjekty, především s vlivnou agrární stranou. Změna mocenské rovnováhy po Mnichovu a zejména situace, kdy výkonná moc na Slovensku přešla plně do rukou slovenské autonomní vlády, vytvořila nicméně zcela novou situaci: objevila se možnost nežádoucí strany jednoduše zakázat a ostatní nuceně buď včlenit do jednotného volebního bloku anebo je přímo přinutit k sjednocení s HSLS. Volby se v takovém případě měly stát manifestací jednoty slovenského národa a jeho podpory novému politickému kursu, plebiscitem o novém směřování Slovenska, což při přípravě voleb ľudáci opakovaně zdůrazňovali.¹³ Je zřejmé, že se zde ľudáci inspirovali německým příkladem, konkrétně volbami do říšského sněmu 12. listopadu 1933, které byly po rozpuštění a „sjednocení“ všech politických stran rovněž pojety jako plebiscit. Podobný přístup odpovídal ideologickému posunu v HSLS, která po sjezdu v Piešťanech v září 1936 začala obhajovat autoritativní formu vlády založené na systému jedné politické strany podle hesla „jeden národ, jedna strana, jeden vodca.“¹⁴

Ze dvou možností, totiž vytvoření bloku stran, anebo zřízení jediné státostrany se vedení HSLS s ohledem na svůj politický vývoj po roce 1936 celkem logicky rozhodlo pro druhou možnost. Hned po převzetí moci na Slovensku byla 9. října zastavena činnost KSC.¹⁵ Dne 22. listopadu 1938 byla úředně zastavená také činnost sociální demokracie.¹⁶ Protože v slovenské větvi agrární strany po politickém pádu Milana Hodži v té době převládlo autonomistické křídlo (tzv. zemisté), podařilo se v listopadu přimět slovenské agrárníky k fúzi s HSLS. Ostatní pravicové strany tak učinily dobrovolně. K fúzi formálně došlo 8. listopadu 1938, v důsledku čehož se HSLS dočasně přejmenovala na Hlinkovu slovenskou ľudovou stranu – Stranu slovenskej národnej jednoty (HSLS-SSNJ).¹⁷ Určitou výjimku tvořila Slovenská národná strana (SNS), která se jako strana autonomistická, navíc už od roku 1932 úzce spolupracující s HSLS, domnívala, že jí bude povolena další činnost. To se ale nestalo. Výnosem ministerstva vnitra Slovenské krajiny z 25. listopadu 1938 byla činnost strany zastavena. Poté, co vedení strany projevilo ochotu ke sloučení s HSLS, byl výnos o zastavení činnosti odvolán, avšak jen proto, aby se mohl sejít výkonný výbor, jenž 15. prosince 1938 rozhodl o sloučení s HSLS.¹⁸

13 Viz např. projev Jozefa Tisa v rozhlase 28. 11. 1938 – Tiso, Jozef: Články a prejavy, Zv. II. (1938–1944). Bratislava 2007, dok. 24, s. 34–36.

14 Arpáš, Róbert: Autonómia, Víťazstvo či prehra? Vyvrcholenie politického zápasu HSLS o autonómiu Slovenska. Bratislava 2011, s. 48.

15 Lipták, Lubomír (ed.): Politické strany na Slovensku 1860–1918. Bratislava 1992, s. 186.

16 Tamtéž, s. 132.

17 Tamtéž, s. 222.

18 Tamtéž, s. 108.

Mimo HSLS existovaly nadále jen strany německé a maďarské národnostní menšiny – Německá strana na Slovensku (*Deutsche Partei in der Slowakei*), vzniklá 8. října oddělením ze zakázané Sudetoněmecké strany¹⁹ a Maďarská strana na Slovensku (*Szlovenszkói Magyar Párt*) jako pokračovatelka předválečné iredentistické Sjednocené maďarské křesťansko-sociální a národní strany.²⁰

Autonomie Slovenska byla formálně legalizována ústavním zákonem č. 299/1938 Sb., jehož osnova byla schválena poslaneckou sněmovnou 19. listopadu. O tři dny později – 22. listopadu – ji schválil také senát a ještě týž den po podpisu ministerským předsedou gen. Janem Syrovým vstoupil zákon v platnost. Šlo o mírně modifikovaný ľudácký iniciativní návrh podaný v létě. Otázku slovenského sněmu a voleb do něj řešil článek V. úvodních ustanovení. Protože pro pochopení volební machinace je jeho text zásadní, uveřejňujeme jej v plném znění (zachovaný pravopis originálu):

„Volby do prvního Snemu Slovenskej krajiny vypíše Slovenská krajinská vláda tak, aby sa mohly vykonať do dvoch mesiacov od vyhlásenia tohto zákona podľa ustanovení čiastky I. a III. zák. čís. 330/1920 Sb. z. a n. v znení zák. čís. 126/1927 Sb. z. a n. s tou zmenou, že aktívne volebné právo majú tí, ktorí v deň voľby prekročili 21. rok svojho veku, že na 20. 000 odovzdaných platných hlasov, ako aj na zbytok presahujúci tri štvrtiny tohto počtu, dostane každá strana jeden mandát a že obmedzenia pasívneho volebného práva určené v § 6 cit. zákona sa na tieto voľby nevzťahujú.“

Volby se tedy neměly konat podle volebního řádu pro Poslaneckou sněmovnu Národního shromáždění, resp. pro Senát, jak by se dalo předpokládat, ale podle řádu pro volby do zemských zastupitelstev, byť rozdíl mezi volebními zákony nebyl velký. Postup při volbě určoval § 37 citovaného zákona.²¹ Volič se před volební komisí byl povinen legitimovat a prokázat, že dostal kandidátky všech kandidujících politických stran. Stěžejní byl odstavec 5 uvedeného paragrafu, který říkal: „Volič sám vloží hlasovací lístek do obálky v prostoru tak odděleném, aby nemohl být pozorován, načež před komisí vhodí obálku do volebního osudí, a musí odložit kandidátní listiny, které mu zbyly, do zvláštní schránky.“ Při existenci pouze jedné kandidátky výše uvedený postup znamenal, že volby ve skutečnosti nebyly tajné, protože pokud volič odhodil kandidátku do připravené bedny, bylo komisi jasné, že do urny vhodil prázdnou obálku a hlasoval tedy proti společné kandidátce. Odevzdané prázdné obálky byly považovány za neplatné hlasy. Volič ve skutečnosti neměl možnost ani teoreticky navrhovaného kandidáta odmítnout, protože volby se konaly podle systému poměrného zastoupení a úpravy kandidátky

19 Tamtéž, Politické strany, s. 231.

20 Tamtéž, Politické strany, s. 241.

21 Zákon ze dne 14. července 1927 č. 126/1927 Sb. z. a n.

nebyly – opět v souladu s volebními zákony první republiky – přípustné: škrtnutí kandidáta na kandidátní listině nemělo žádný účinek.²² Nutno mít na zřeteli, že při systému poměrného zastoupení získává každá politická strana procentuálně tolik křesel, kolik bylo pro příslušnou kandidátku odevzdáno procent platných hlasů. Při jediné kandidátce to tedy znamenalo, že tato kandidátka získávala bez ohledu na skutečný počet odevzdaných hlasů 100% platných hlasů a tedy obsazuje 100% volitelných míst.²³ Na tom by se nic nezměnilo ani v případě, kdyby většina voličů odevzdala prázdné obálky, protože se k takovým hlasům jako neplatným nepřihlíželo.

Měly-li volby do slovenského sněmu vyznít skutečně manifestačně, bylo nutno zamezit podání další kandidátky. Pro vedení HSLS byla situace částečně usnadněna tím, že v době přípravy voleb již měla většina ostatních politických stran zastavenou činnost anebo se „dobrovolně“ sjednotila s HSLS. Není zřejmě náhodou, že rozhodnutí o zastavení činnosti SNS, poslední legálně působící strany, bylo vydáno den před vypsáním voleb. Je ale otázka, zda samotné zastavení činnosti strany vylučovalo podání kandidátky, třeba i pod nějakým jiným, rychle vymyšleným názvem. Politické strany ostatně ještě nebyly úředně rozpuštěny, protože k tomu došlo teprve v lednu 1939. Vedení HSLS se rozhodlo vše „pojistit“ tím, že nastaví podací lhůty tak, aby bylo podání jiné kandidátky znemožněno.

Vláda Slovenské krajiny vyhláškou č. 844/38 ze dne 26. listopadu 1938 vypsala volby do sněmu Slovenské krajiny na neděli 18. prosince 1938. Stálé voličské seznamy byly ode dne vyhlášení voleb, tedy od 26. listopadu 1938, vystaveny po dobu čtrnácti dní k veřejnému nahlédnutí. Kandidátní listiny měly být ve smyslu § 20 zákona ze dne 14. dubna 1920 č. 330/1920 Sb. z. a n. ve znění zákona ze 14. července 1927 č. 126/1927 Sb. z. a n. předložené stranami ve dvou vyhotoveních nejpozději 21 dní před dnem volby, tedy do 12 hodin dne 27. listopadu 1938 předsedovi krajinské (tj. zemské) volební komise u Krajinského úřadu v Bratislavě, kterou tvořili zmocněnci kandidujících politických stran.²⁴ Volit

22 Weyr, František: Československé právo ústavní. Ústavní vývoj československý v roce 1938. Praha 2017, s. 132 (kniha je reprintem autorova díla Československé právo ústavní. Praha 1937, a studie Ústavní vývoj československý v roce 1938. Časopis pro právní a státní vědu 27, 1946, s. 20–36).

23 Stejná situace nastala při volbách do Národního shromáždění 30. května 1948, kdy bylo rovněž podána pouze jediná kandidátka Národní fronty a volilo se podle systému poměrného zastoupení. Při dalších volbách do Národního shromáždění 28. listopadu 1954 (a všech následujících až do voleb 23.–24. května 1986 včetně) volby probíhaly sice rovněž na základě jediné kandidátky, avšak většinovým systémem, tj. v každém volebním obvodu byl volen jeden poslanec. V tomto systému bylo možné – ovšem čistě teoreticky – že poslanec nebude zvolen, pokud nezíská alespoň 50% odevzdaných hlasů.

24 Úřední noviny, 26. 11. 1938, č. 58, vyhl. č. 49/1938 úr. n.

měli všichni českoslovenští občané zapsaní ve stálých voličských seznamech v některé obci na Slovensku.²⁵

Po formální stránce vypsaní voleb odpovídalo platným zákonům z doby první republiky, realita však byla jiná. 27. listopad připadl v roce 1938 na neděli, takže reálně bylo třeba podat kandidátní listiny ve skutečnosti už v sobotu 26. listopadu, tedy v týž den, kdy byla publikována vyhláška o vypsaní voleb. *Úradné noviny*, v nichž byla vyhláška publikována, sice vyšly s datem 26. listopadu, expedovány byly ale teprve v pondělí, 28. listopadu 1938, tedy po termínu k odevzdání kandidátních listin. Ústřední orgán HSLS Slovák přinesl oznámení o vypsaní voleb dokonce teprve v úterý 29. listopadu 1938,²⁶ protože v pondělí nevycházel. Reálně tak mohl kandidátku podat jen ten, kdo o vypsaní voleb a termínu k odevzdání kandidátek věděl už předem a předem také kandidátku sestavil, což bylo samozřejmě pouze vedení HSLS. Ta ji také skutečně v řádné lhůtě podala.

Krajinská volební komise se sešla na svém prvním zasedání 29. listopadu 1938. Schůzi zahájil v 10 hodin krajinský prezident Dr. Julian Šimko, který byl z moci svého úřadu zároveň předsedou volební komise. S jejím sestavením měl určité problémy: podle zákona ji měli tvořit zmocněnci kandidujících stran, ale protože kandidátku podala jen jedna strana, měla by tedy komise jen jednoho člena – zmocněnce HSLS dr. Aladára Kočiše. Šimko věc vyřešil tak, že do komise jmenoval ještě jeho náhradníka dr. Karla Klinovského, který tedy rovněž zastupoval HSLS. Komise měla potom včetně jeho samého tři členy a Šimko ji prohlásil za usnášeníschopnou. Předseda potom konstatoval, že ve stanovené lhůtě byla podána jen jediná kandidátka, která obsahuje celkem sto jmen. Komise konstatovala, že tato kandidátní listina vyhovuje všem zákonným podmínkám a už v 10.30 bylo zasedání komise ukončeno.²⁷

Na kandidátní listině, která měla celkem sto jmen (nebyla mezi nimi ani jedna žena), přičemž na prvním místě byl sám místopředseda HSLS²⁸ a předseda vlády Jozef Tiso, bylo vedle členů HSLS i několik bývalých agrárníků, jeden někdejší národní socialista (Emil Boleslav Lukáč), jeden člen Slovenské národní strany (Miloš Vančo) a také představitelé německé a maďarské menšiny. Počet poslanců slovenského sněmu nebyl ze zákona určen a měl vyplynout z počtu voličů podle klíče 1 poslanec na 20 000 voličů; s ohledem na odhadovaný počet voličů bylo ale

25 Zák. ze dne 19. 12. 1919 č. 663/1919 Sb. z. a n. o stálých seznamech voličských ve znění zákona ze dne 23. 1. 1920 č. 44/1920 Sb. z. a n. K problematice voličských seznamů viz Weyr, F.: Československé právo ústavní, s. 126–128.

26 Jednotne volíme prvý slovenský snem. Slovák, 29. 11. 1938, s. 1.

27 NA, fond Volební soud, 1938–1939, II., kart. 25, Zápisnica – číslo 5/1938 k. v k.

28 Po smrti Andreje Hlinky 16. 8. 1938 nebyla funkce předsedy strany více než rok obsazena, Jozef Tiso vystupoval po tuto dobu stále jen jako místopředseda pověřený vedením.

předem jasné, že poslanců bude každopádně méně než sto; protože voliči nemohli kandidátku upravovat, byla část kandidátů na zadních místech už předem nezvolitelná. Bez ohledu na to vydávala HSELS kandidátku za výraz jednoty všech obyvatel Slovenska: „Hlinkova slovenská ľudová strana (strana slovenskej národnej jednoty) je dnes už stranou nielen všetkých Slovákov, ale i bývalých narodniarov, agrárnikov, socialistov i komunistov, katolíkov i evanjelikov, lebo všetci sme synovia a dcéry jedného Boha a jedného národa. [...] Preto splníme 18. decembra svoju národnú povinnosť.“²⁹

Ihned po vypsání voleb se rozběhla velmi agresivní volební kampaň, v níž byly volby vydávány za plebiscit o vybudování „nového, šťastného a slobodného“ Slovenska a účast na nich, jakož i odevzdání hlasu pro jednotnou kandidátku označovány za národní povinnost každého Slováka. Ten, kdo by tak neučinil, byl předem označován za zrádce slovenské věci. Ústřední orgán HSELS Slovák např. napsal: „Len ten, kto chce rozvrat, bratrovražedné boje, kto chce ničít nový poriadok slovenský a kresťanský, jedine ten obyvateľ Slovenska sa môže opovážiť hlasovať proti kandidátke Hlinkovej slovenskej ľudovej strany – strany slovenskej národnej jednoty.“³⁰ V instrukcích pro voliče, které přinesl tisk, se dále otevřeně připomínalo, že volební komise bude vědět, jak kdo hlasoval: „Ti záškodníci a nepriatelja slobody slovenského národa, ktorí nechcú voliť do slovenského snemu, po vyjdení z oddeleného priestoru majú teda prázdnu obálku a hlasovací lístok musia odhodiť do pripraveného koša. Takto to bolo aj pri všetkých doterajších voľbách, že totiž tie kandidátne listiny, ktoré volič nevolil, musia odhodiť do pripraveného koša.“³¹ Tisk také upozorňoval, že použití odděleného prostoru je právem, nikoliv povinností voliče, přičemž se opíral o československou judikaturu.³² Deník „Slovák“ se odvolával se ale na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, podle kterého není vážným porušením zásady tajnosti volby, jestliže se sami voliči netají tím, jak hlasují.³³ Ve skutečnosti byli voliči nepřímě vyzýváni k tomu, aby při volbách hlasovali veřejně.

Tisk také zdůrazňoval, že podle volebního zákona je účast na volbě povinná; tento princip byl rovněž převzat z první republiky – osvobození od volební povinnosti byli jen voliči starší sedmdesáti let, nemocní a invalidé, kteří se nemohli dostavit do volební místnosti, ti, kteří byli vzdáleni od místa volby v den voleb více než 100 km, nemohli se dostavit pro překážky v dopravě či jiné nepřekonatelné překážky anebo jim účast na volbě znemožňovaly nutné služební či pracovní

29 Chceme! Slovák, 11. 12. 1938, s. 1.

30 Pójdme všetci k urnám. Slovák, 7. 12. 1938, s. 1.

31 Pokyny pre voličov. Slovák, 14. 12. 1938, s. 1.

32 Weyr, F.: Československé právo ústavní, s. 131.

33 Pokyny pre voličov. Slovák, 14. 12. 1938, s. 1.

povinnosti. Postih za neúčast na volbách nebyl příliš přísný a ani častý, protože především ustanovení o „neodkladných služebních a pracovních povinnostech“ dávalo poměrně širokou možnost volební absenci odůvodnit. HSLS chtěla ale podobné případy minimalizovat. Propaganda HSLS hlásala, že bez ohledu na tyto výjimky, je národní a občanskou povinností každého Slováka k volbě se dostavit: „Upozorňujeme, že volič je povinný hlasovat už aj podľa volebného zákona. Kto sa nezúčastní volieb, musí byť podľa zákona potrestaný pokutou alebo väzením. Avšak viac než tento trest zákona je ten biľag zradcovstva, ktorí nikto nikdy nezotrie z čela toho Slováka a Slovenky, ktorý by sa volieb nezúčastnil.“³⁴

Veřejnosti ale bylo zatajeno, že přes veškerou snahu ľudáků byly ve skutečnosti podány kandidátky dvě. V Prešově totiž ustavil JUDr. Ivan Pješčak (1904–1972), poslanec Národního shromáždění³⁵ nespokojený s tím, že na kandidátce prakticky nebyli zástupci rusínské menšiny (resp. byli na prakticky nevolitelných místech), rusínskou organizaci ruské orientace s názvem Ruské národní jedinstvo (RNJ). Tato strana podala vlastní kandidátku, na které bylo vedle samotného Pješčaka ještě dalších deset osob z východního Slovenska: Theodor Rojkovič, duchovní z Prešova, učitelé Ladislav Kolenka, Josif Podhajecký (Podhajeckij) a Gavril Mlynarič, železničáři Nikolaj Kopka, Teodor Savuljak, Vasilij Fecurka a Ivan Džugan, a zemědělci Petr Lucij Mikula, Andrej Chromej, všichni z Medzilaborců.³⁶ Do jaké míry RNJ myslela svou kandidaturu vážně a do jaké míry šlo spíše o politickou demonstraci, je dnes těžko říci. Pješčak jako zkušený politik totiž musel vědět, že jeho šance uspět jsou za stávajících podmínek minimální.

Kandidátka RNJ byla odeslána z Medzilaborců 29. listopadu 1938. Krajská volební komise ji obdržela 2. prosince a odmítla ji s odůvodněním, že nebyla podána ve stanoveném termínu.³⁷ O tři dny později – 9. prosince – podali Ivan Pješčak, Ladislav Kolenka, Teodor Rojkovič a Jozef Podhajeckij, odborný učitel v Medzilaborcích, prostřednictvím pražského advokáta JUDr. Zdeňka Stompfa stížnost k volebnímu soudu,³⁸ v níž žádali zrušení voleb, resp. zneplatnění jejich výsledků, pokud se uskuteční. Žádost byla odůvodněna tím, že doba k podání kandidátních listin byla natolik krátká, že znemožnila včasné podání kandidátních listin: „Doba od vynesenia, poľažne od vyhlásenia vyhlášky do lehoty predloženia kandidát-

34 Pójdme všetci k urnám. Slováč, 7. 12. 1938, s. 1.

35 Pješčak byl od roku 1935 poslancem autonomistického bloku, ve kterém zastupoval Autonomistický zemědělský svaz, autonomistickou stranu Podkarpatské Rusi ruské orientace.

36 NA, Volební soud, 1938–1939, II., kart. 25, kandidátka RNJ.

37 NA, Volební soud, 1938–1939, II., kart. 25, rozhodnutí č. 6/1938 k. v. k.

38 K činnosti volebního soudu viz zák. ze dne 29. 2. 1920 č. 125/1920 Sb. z. a n. doplněný a pozměněný zákonem ze dne 30. 5. 1924 č. 145/1924 Sb. z. a n. Viz též: Weyr, F.: Československé právo ústavní, s. 136–140

nych listín nebola dlhšia než dvanásť – štrnásť hodín. Behom tejto krátkej doby, polovina ktorej bola dobou nočnou, fyzicky nebolo možné učiniť prípravy zo strany našej, tj. nebolo možné zostaviť kandidátnu listinu, túto dať potrebným počtom voličov podpísať, podpis verejne notársky alebo úradne overiť a odovzdať predsedovi krajinkej volebnej komisii a to tým viac, lebo 27. november bol nedeľou, kedy ani okresný úrad, ani verejný notár neúraduje.“ Stěžovatelé dále uvedli, že představitelé HSLS dali na kandidátku jako zástupce údajných představitelů rusínské („ruské“) menšiny osoby, které si sami vybrali, aniž by jejich kandidaturu s někým z rusínských politických kruhů konzultovali. Jde přitom o osoby bez politických zkušeností, které nemají mezi východoslovenskými Rusíny autoritu a ani nepožívají jejich důvěry.³⁹

Stížnost k volebnímu soudu neměla odkladný účinek a volby se tak uskutečnily v plánovaném termínu v neděli 18. prosince, aniž by RNJ bylo umožněno kandidovat. Přímo charakteristické je, že pro Čechy a Židy byly na mnohých místech zřízeny oddělené volební místnosti, resp. zvláštní urny, ačkoliv toto opatření nemělo oporu v zákoně. V případě Židů se tak podle tisku stalo na žádost Židů samotných, aby prý neplatné hlasy nebyly automaticky připisovány na konto židovských voličů.⁴⁰ Těžko posoudit, zda to tak skutečně bylo: je pravda, že se Židé v této době skutečně snažili dokázat novému režimu svou loajalitu. Oběžník Krajinského úřadu v Bratislavě č. 75 000/1938 z 2. prosince 1938 každopádně ukládal okresním náčelníkům sestavit hned po skončení voleb výkaz, kolik příslušníků národnostních menšin se zúčastnilo voleb a kolik odevzdalo neplatný hlas.⁴¹ Je samozřejmě otázka, jak byli tehdy voliči zařazováni k jednotlivým národnostním menšinám, když žádný úřední předpis o tom, kdo je Židem, ještě neexistoval a Češi a Slováci byli zapisováni pod jednotnou československou národnost. Ať už byla metodika jakákoliv, nebylo zjištěno, že by Židé či Češi odevzdávali ve větší míře neplatné hlasy.⁴²

S ohledem na to, že volby byly povinné, na což byla veřejnost opakovaně upozorňována, a nebyly ani tajné, nemohl výsledek nikoho příliš překvapit. Krajinská volební komise, která se sešla 20. prosince, konstatovala, že pro jednotnou kandidátku HSLS hlasovalo celkem 1 260 261 oprávněných voličů, a tato kandidátka tedy získala 98% všech odevzdaných hlasů. Hlasy voličů, kteří nehodili do urny obálku s kandidátkou HSLS, byly prohlášeny za neplatné. Po vydělení počtu

39 NA, Volební soud, č. spisu 202/38.

40 Kamenec, Ivan: Po stopách tragédie. Bratislava 1991, s. 38.

41 Lipscher, L.: Ludácká autonómia, s. 251.

42 Rychlík, Jan: K otázce postavení českého obyvatelstva na Slovensku v letech 1938–1945. Historický časopis 37, 1989, č. 3, s. 405. K otázce hlasování Čechů a evangelíků ve volbách do sněmu viz úvodník radikálního ludáckého časopisu Nástup, roč. 7, 1939, č. 1, s. 1.

odevzdaných platných hlasů číslem 20 000 bylo konstatováno, že slovenský sněm bude mít 63 poslanců, přičemž poslanci se stali kandidáti uvedení na kandidátní listině pod čísly 1 – 63.⁴³ Jména zvolených poslanců byla uveřejněna 21. prosince 1938.⁴⁴ Ostatní nezvolení kandidáti byli považováni za náhradníky podle pořadí na kandidátní listině.⁴⁵

Sociálně-demokratický poslanec Ivan Dérer později tvrdil, že výsledky voleb byly zfalšovány a že počet hlasů odevzdaných pro HSLS by ve skutečnosti mnohem nižší.⁴⁶ Zda tomu tak skutečně bylo, nelze dnes říci a Dérer pro svoje tvrzení neuvádí žádné důkazy. Osobně se kloním k názoru, že výsledky falšovány nebyly, protože to nebylo zapotřebí. Ludáci volby falšovat nemuseli, protože volební parametry, byť formálně vycházely z platných zákonů, jim zajišťovaly předem vítězství. O úplné „jednotě národa“ ovšem ani tak nemohli na základě výsledků voleb mluvit. Je sice pravda, že v mnoha volebních okrscích nebyl odevzdán ani jeden neplatný hlas (tj. nikdo nehlasoval proti jednotné kandidátce HSLS),⁴⁷ ale na druhou stranu v některých okresech mnozí voliči dávali najevo, že s politikou HSLS nesouhlasí a počet neplatných hlasů zde nebyl zanedbatelný. Týkalo se to především okresů s vysokým počtem příslušníků rusínské menšiny a okresů s převahou evangelického obyvatelstva, které se obecně stavělo vůči politice HSLS kriticky. Tak např. v okrese Bardejov s velkým počtem rusínského obyvatelstva bylo odevzdáno 3388 neplatných hlasů, v okrese Liptovský Svätý Mikuláš s vysokým počet evangelického obyvatelstva 2882, v okrese Nové Mesto nad Váhom, kde žije rovněž hodně evangelíků, 2020.⁴⁸ V okrese Medzilaborce podle Milana Stanislava Ďurica hlasovalo pro jednotnou kandidátku dokonce jen 38% voličů,⁴⁹ Ďurica neuvádí, odkud údaj vzal, ale bude zřejmě správný: *Slovák* sice publikoval, že tu bylo odevzdáno 3230 neplatných hlasů, ale je podezřelý, že právě u tohoto okresu vůbec nevedl, kolik zde bylo oprávněných voličů.⁵⁰ Na celkovém výsledku voleb ovšem tato čísla nemohla nic změnit. Volební soud na svém zasedání 16. ledna 1939 všechny man-

43 NA, Volební soud, 1938–1939, II., kart. 25, Zápisnica k. v. k. z 20. 12. 1938 o výsledku volby do Snemu Slovenskej krajiny.

44 Krajinský vestník pre Slovensko, 21. 12. 1938, č. 47, vyhláška č. 342/1938.

45 4. 3. 1939 se vzdal mandátu Dr. Ferdiš Klinda a na jeho místo nastoupil Dr. Vojtech Tvrďý, který byl na kandidátní listině na 64. místě. Volební soud jeho mandát ověřil. NA, Volební soud, 1938–1939, II., kart. 25, Predsedníctvo Snemu pro MV čís. 26/1939 kanc. ze 4. 3. 1939, MV Slovenskej krajiny volebnímu soudu 7. 3. 1939 číslo 48677/1939.

46 Dérer, I: Slovenský vývoj, s. 316.

47 Seznam těchto obcí viz Pod bielou zástavou. *Slovák*, 20. 12. 1938, s. 3.

48 Celkové výsledky podľa okresov. *Slovák*, 20. 12. 1938, s. 1.

49 Ďurica, M. S.: Dr. Jozef Tiso, s. 216–217. Srv. Celkové výsledky podľa okresov. *Slovák*, 20. 12. 1938, s. 1.

50 Celkové výsledky podľa okresov. *Slovák*, 20. 12. 1938, s. 1.

dáty ověřil.⁵¹ Německá menšina měla ve sněmu dva poslance – státního tajemníka a vůdce karpatských Němců Franze Karmasina a faráře Josefa Steinhübela – maďarská menšina jednoho – velkostatkáře Jánose Esterházyho – a rusínská dva – řeckokatolického faráře Antona Šimka a učitele Gejzu Hornáka.⁵²

Ačkoliv volby skončily, volební soud se i nadále zabýval Pješčakovým podáním. Výnosem volebního soudu z 22. prosince 1938 bylo ve věci nařízeno přípravné řízení. Soud vyzval Ministerstvo vnitra Slovenské krajiny, aby se k věci vyjádřilo. Ministerstvo vnitra tak učinilo obšírným rozkladem 4. ledna 1939. Odpověď formálně sepsal Jozef Tiso, který vedle funkce premiéra byl tehdy rovněž ministrem vnitra, byť se nedá předpokládat, že by tak učinil sám.⁵³ V odpovědi nejprve argumentoval tím, že podle zákona o volebním soudu je tento soud oprávněn rozhodovat jen o stížnostech podaných do čtrnácti dnů po úředním vyhlášení výsledků voleb, nikoliv ale o stížnostech podaných ještě před samotnými volbami, jak se stalo v tomto případě. Z toho důvodu Tiso navrhoval zamítnout stížnost z formálních důvodů. V další části Tiso argumentuje tím, že stěžovatelé nejsou zmocněnci volební strany, a proto nejsou k podání stížnosti oprávněni. Jako zmocněnci volební strany ostatně ani vystupovat nemohou, protože jde o kandidáty této strany. Kromě toho strana Ruské národní jednoty na Slovensku právně vůbec neexistuje; v tomto směru si ministerstvo vnitra předem stav věcí ověřilo u Okresního úřadu v Prešově, který potvrdil, že o podobné straně vůbec neví.⁵⁴ V dalším textu pak Tiso vyvrací jednotlivé argumenty stěžovatelů: kandidátka byla hotova už 27. listopadu a nic tedy nebránilo, aby byla včas podána krajské volební komisi; není také pravda, že Okresní úřad v Medzilaborcích v neděli 27. listopadu nepracoval, neboť právě z podané kandidátky je zřejmé, že v uvedený den ověřil podpisy na podávané kandidátní listině.⁵⁵ Vypsáním volby 26. listopadu na 18. prosinec nebyl porušen zákon a vláda ani jinou možnost neměla: volby bylo třeba vypsát bezprostředně po schválení ústavního zákona o autonomii Slovenska, aby se mohly uskutečnit ještě před Vánoci, „aby na vianočné sviatky pol politický klud.“ Na závěr Tiso připojil ještě jeden argument, ovšem značně problematický: polemizoval s tvrzením stěžovatelů, že nepřijetím kandidátky byl ovlivněn výsledek voleb. Podle Tisa v okresech Bardejov, Stará Ľubovňa, Medzilaborce, Sabinov,

51 NA, Volební soud, 1938–1939, II., kart. 25, spis. Zn. V73/38, č. j. 207/38.

52 Lipscher, L.: *Ludácká autonómia*, s. 253.

53 NA, Volební soud, 1938–1939, II., kart. 25, MV Slovenské krajiny volebnímu soudu 4. 1. 1939, č. j. 5172/9-1938.

54 Tamtéž, příloha – zpráva Okresního úřadu v Prešově Krajskému úřadu v Bratislavě z 3. 1. 1939 č. 183/1939 prez.

55 Otázka, zda okresní úřad skutečně ověřil tyto podpisy v neděli, kupodivu vůbec nebyla předmětem šetření a zůstala tedy nezodpovězena.

Snina, Stropkov, Vyšný Svidník a Spišská Nová Ves, kde žijí Rusíni, je příliš málo voličů a počet odevzdaných hlasů pro RNJ by ani při řádném podání kandidátky nedosáhl potřebného volebního čísla (20 000). Jako argument použil Tiso výsledky voleb: v uvedených okresech se voleb zúčastnilo 89 844 voličů, z nichž 14 366 odevzdalo neplatné hlasy, tj. hlasovali proti kandidátce HSLS. I kdyby tito voliči odevzdali své hlasy RNJ, na získání mandátu by to nestačilo. Na závěr Tiso navrhl, aby v případě, že stížnost nebude zamítnuta z formálních důvodů, byla zamítnuta jako neopodstatněná s ohledem na svůj obsah.⁵⁶

Volební soud se postavil na stanovisko, že není příslušný ve věci rozhodnout, protože stížnost byla podána nikoliv proti průběhu či výsledku voleb, ale proti způsobu vypsání voleb. V době podání stížnosti volby ještě vůbec neproběhly a koneckonců nebylo a nemohlo být ani jisté, zda vůbec proběhnou; zákon o volebním soudu nepočítá s možností podání stížnosti k volebnímu soudu v takové případě. Zdá se, že volební soud si byl vědom politické situace a chtěl se nepříjemného případu zbavit, protože bylo jasné, že i kdyby rozhodl ve prospěch stěžovatelů, na složení sněmu se už nic nezmění. Ve spisovém materiálu volebního soudu je nicméně jen koncept tohoto rozhodnutí, nikoliv rozhodnutí samotné.⁵⁷ Není úplně jasné, zda konečné rozhodnutí bylo stranám doručeno. Je spíše pravděpodobné, že pro vznik Slovenského státu 14. března 1939 již rozhodnutí ani formálně vydáno vůbec nebylo.

S ohledem na to, že sněm byl zvolený velmi problematickým způsobem, byla samozřejmě problematická jeho politická legitimita. To, že zglajchšaltované volby zpochybnily především legitimitu sněmu při hlasování o samostatnosti Slovenska 14. března 1939, si později zřejmě uvědomili i někteří neoludáčtí autoři. František Vnuk např. napsal: „Zbytočnou a chybnou akciou bolo aj zjednotenie všetkých nemarxistických strán do Strany slovenskej národnej jednoty. Vo voľbách, ktoré sa konali 18. decembra 1938, ľudáci by boli určite zvíťazili, aj keby išli do nich ako samostatná strana.“⁵⁸ Problematická legitimita sněmu se ostatně netýkala jen vyhlášení samostatnosti, ale i všech dalších právních aktů přijímaných v letech 1939–1945. Sněm zvolený 18. prosince 1938 totiž zánik druhé republiky přežil a stal se zákonodárným orgánem samostatné Slovenské republiky. Přestože podle slovenské ústavy měl mít sněm 80 a nikoliv pouze 63 poslanců,⁵⁹ žádné nové volby vypsány nebyly a zbývajících 17 prázdných míst ve sněmu bylo doplněno kooptací ze zbytku kandidátní listiny.

56 NA, Volební soud, 1938–1939, II., kart. 25, vyjádření Ministerstva vnútra Slovenskej krajiny pro volení soud č. 5172/9-1938, s. 6.

57 NA, Volební soud, 1938–1939, II., k. 25, koncept rozhodnutí – bez čísla.

58 Vnuk, F.: Sto päťdesiat rokov, s. 189.

59 Slovenský zákoník (Sl. z.), ústavný zákon z 21. 7. 1939 č. 185/1939 Sl. z.

Volby do slovenského sněmu ukazují jednu z možností, jak je možné zcela legálně, při dodržení litery zákona (avšak při obejití jeho smyslu a úmyslu zákonodárce) spáchat faktický volební podvod. Sněm vzešlý z voleb 18. prosince 1938 jako sněm samostatné Slovenské republiky proto ve skutečnosti neměl žádnou politickou legitimitu.

Zbývá ještě dodat, že mechanismus zmanipulovaných voleb do slovenského sněmu se stal vzorem i pro volby do autonomního sněmu Podkarpatské Rusi, které se uskutečnily 12. února 1939, kde jediná povolená strana – Ukrajinské národní sjednocení – rovněž znemožnila podání opoziční kandidátky.⁶⁰ Po válce se obdobným způsobem konaly i volby do Národního shromáždění 30. května 1948. To se však již vymyká časovému rámci této studie.

60 NA, Volební soud, 1938–1939, II., kart. 26, stížnosti na volby do sojmu Podkarpatské Rusi.

Die Wahlen in den autonomen Landtag der Slowakei

Die Wahlen in das slowakische Parlament, die am 18. Dezember 1938 stattfanden, sind beispielhaft dafür, in welcher Weise es bei der Existenz demokratischer Wahlgesetze möglich ist, jegliche Opposition von den Wahlen effektiv zu eliminieren. Hlinkas slowakische Volkspartei (Slovenská ľudová strana-HSĽS), die am 6. Oktober 1938 faktisch die Regierung in der Slowakei ergriff, wollte die Möglichkeit ausschließen, dass in den Wahlen eine andere Partei als die HSĽS kandidiert, sie war jedoch gezwungen nach den bislang gültigen Wahlgesetzen vorzugehen. Die Regierung der Slowakei rief durch die Kundmachung vom 26. November 1938 Wahlen in den slowakischen Landtag für den 18. Dezember 1938 aus. Die Kandidatenlisten sollten durch die Parteien in zwei Ausfertigungen spätestens 21 Tage vor dem Wahltag, also bis 27. November 1938, 12 Uhr dem Vorsitzenden der Landeswahlkommission beim Landesamt in Bratislava/Pressburg vorgelegt werden, die durch Ermächtigte der kandidierenden politischen Parteien gebildet wurde. Von formaler Seite entsprach die Ausschreibung der Wahlen den gültigen Gesetzen aus der Zeit der ersten Republik, die Realität war jedoch eine andere. Der 27. November entfiel im Jahr 1938 auf einen Sonntag, sodass es in Wirklichkeit notwendig war, schon am Samstag, den 26. November die Kandidatenlisten abzugeben, also am selben Tag, an dem die Kundmachung der Wahlausschreibung veröffentlicht wurde. In der Realität konnte daher nur Jemand eine Kandidatenliste abgeben, der von der Ausschreibung der Wahlen und dem Abgabetermin der Kandidatenlisten schon im vorhinein wusste und schon zuvor eine Kandidatenliste zusammengestellt hat, was selbstverständlich nur auf die Führung der HSĽS zutraf. Die einzige Oppositionspartei, die versuchte eine eigene Kandidatenliste einzureichen, war die Partei der ruthenischen Minderheit prorussischer Ausrichtung – die Russische nationale Einheit (Ruské národní jedinstvo-RNJ). Diese Kandidatenliste, die man am 29. November der Landeswahlkommission abgegeben hatte, wurde mit der Begründung abgelehnt, sie sei nach dem Abgabetermin eingelangt. Die Beschwerde der Partei an das Wahlgericht in Prag war nicht erfolgreich. Bei den am 18. Dezember 1938 durchgeführten Wahlen war im Sinn der Gesetze der Ersten Republik die Wahlbeteiligung verpflichtend. Der Wähler war pflichtig – abermals im Sinn der bis dato gültigen Gesetze – in die Urne einen Umschlag mit der Kandidatenliste zu werfen, für die er stimmte und danach jene Kandidatenlisten, für die er nicht stimmte, in eine vorbereitete Kiste zu schmeißen. Bei der Existenz einer einzigen Kandidatenliste bedeutete das jedoch, dass die Wahlen in Wirklichkeit nicht geheim waren. Es ist keine Überraschung, dass in dieser Situation die Einheitsliste der HSĽS 98% aller abgegebenen Stimmen erlangte (konkret gewann sie 1 260 261 Stimmen). Die Legitimität des auf diese Weise gewählten Landtages war jedoch ziemlich problematisch.

The election to the Diet of Slovak Land

The election to the Diet of the Slovak Land that took place on December 18, 1938, is an example of how the opposition could be efficiently eliminated during the election under the existing democratic electoral law. The Hlinka's Slovak People's Party (HSLS) that practically seized the power in Slovakia on October 6, 1938, tried to eliminate the possibility that any other party would present its candidates in the election. However, it had to proceed in accordance to the existing electoral laws. The government of the Slovak Land announced the election by the decree of November 26, 1938, and set the date to Sunday, December 18, 1938. The lists of candidates were to be presented in two exemplars as late as 21 days before the day of election, i. e. by 12 AM November 27, 1938, to the president of Land Electoral Committee at the Land Authority in Bratislava, that was formed by the plenipotentiaries of the running political parties. From the formal point of view, the announcement was in accordance with the existing laws from the time of the First Republic, the reality was, however, different. November 27, 1938, was Sunday, so, in reality, it was necessary to present the lists of candidates by Saturday November 26, i. e. the very day when the announcement was published. This meant that the list could have been presented only by those who had prior knowledge of the announcement and had the list ready beforehand – which was only the HSLS party. The only opposition party that tried to present its own candidates was the party of the Ruthenian minority of the pro-Russian character – Ruské národní jedinstvo (RNJ). The list, presented to the Land Electoral Committee on November 29, was refused because it arrived late. The complaint of the party to the electoral court was fruitless. The participation in the election on December 18, 1938, was mandatory according to the laws. The voter was obliged to cast a ballot into a box and to throw away the candidate lists he did not vote for into a crate. This, however, meant, due to the existence of only one candidate list, that the election was not secret. It is, therefore, not surprising that under such circumstances the candidate list of HSLS gained 98 % of all votes (1 260 261 votes). The legitimacy of the diet elected under such conditions is, however, very problematic.